

Opisany poniżej przebieg lekcji jest propozycją zajęć poświęconych pamięci o powstaniu w getcie warszawskim, rekomendowaną przez Dział Edukacji Muzeum POLIN dla klas 4–6 szkoły podstawowej. Poruszanie tematów związanych z II wojną światową oraz Zagładą wymaga szczególnej rozwagi ze strony osoby prowadzącej zajęcia. Zadbaliśmy o to, aby informacje pojawiające się w przekazanych Państwu materiałach edukacyjnych były dopasowane do wieku odbiorców i odbiorczyń oraz opatrzone naszym komentarzem. Scenariusz opisuje zajęcia, których realizacja zajmie około 90 minut. Zachęcamy, by na zajęcia przeznaczyć dwie godziny lekcyjne, a opowiadania Grzegorza Uzdańskiego „Prezent” wysłuchać (lub przeczytać je) wspólnie z dziećmi. Możliwe jest jednak zaproszenie dzieci do przeczytania tekstu lub wysłuchania nagrania w domu i skrócenie proponowanych zajęć do jednej godziny lekcyjnej. Rekomendujemy, by przed przeprowadzeniem lekcji zapoznać się z zaleceniami oraz wskazówkami Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN dotyczącymi edukacji na temat II wojny światowej i Zagłady.

Scenariusz lekcji dla klas 4–6

wokół opowiadania Grzegorza Uzdańskiego „Prezent”

Słowa kluczowe: odwaga, zgodność z własnymi wartościami, popularność w grupie

Autorka: Katarzyna Niewczas

Metody: rozmowa, praca z opowiadaniem, praca indywidualna

Cele warsztatu: uczniowie i uczennice w trakcie warsztatu:

- rozmawiają o przemocy rówieśniczej,
- zastanawiają się, czy warto pozostać wiernym swoim wartościom, jeśli grozi to utratą popularności,
- wspólnie tworzą zasady pozwalające czuć się bezpiecznie w grupie.

Potrzebne materiały:

- opowiadanie Grzegorza Uzdańskiego „Prezent” lub nagranie audio tego opowiadania,
- załącznik nr 1: To, co dla mnie ważne,
- Szablon Żonkila — [szablon](#),

- tablica interaktywna lub rzutnik i komputer,
- materiały plastyczne: szary papier, nożyczki, klej, flamastry.

Przewidywany czas zajęć: 90 minut

Przebieg lekcji:

- **Moduł I: Wprowadzenie**
Ćwiczenie rozgrzewkowe
- **Moduł II: Opowiadanie**
Przeczytanie opowiadania lub wysłuchanie nagrania
- **Moduł III: Praca z treścią opowiadania**
Omówienie pierwszych wrażeń grupy
Pogłębiona praca z tekstem
Ćwiczenie: „Alternatywne zakończenia historii”
- **Moduł IV**
To, co dla mnie ważne
Żonkile

Przebieg lekcji: opis szczegółowy

Moduł I: Wprowadzenie

Ćwiczenie rozgrzewkowe

Zaproś klasę do krótkiej rozmowy w parach. Zapytaj:

- Czy zdarzyło Ci się kiedyś usłyszeć albo zobaczyć żart, który sprawił komuś przykrość?

Daj parom kilka minut na wymianę doświadczeń, a następnie zaproś chętnych do wypowiedzi na forum.

Moduł II: Opowiadanie

Przeczytaj z klasą opowiadanie Grzegorza Uzdąńskiego pod tytułem „Prezent” lub wysłuchajcie wspólnie nagrania dostępnego na kanale YouTube Muzeum POLIN.

Moduł III: Praca z treścią opowiadania

Omówienie pierwszych wrażeń grupy

Zapytaj klasę o to, jak odebrała opowiadanie:

- Co sądzicie o tej historii?
- O czym jest ta historia?

Wysłuchaj głosów uczniów i uczennic nie oceniając ich.

Pogłębiona praca z tekstem

Zapytaj klasę:

- Dlaczego Marysia chciała podarować Magdzie szampon? Jakie były intencje jej i jej kolegów?
- Czy pomysł z mydłem i szamponem był tylko żartem? Gdyby ten prezent został wręczony, kto by się z niego śmiał, a komu nie byłoby do śmiechu?
- Jak sądzicie, jak czuła się Marysia dzień przed wręczeniem prezentu? Dlaczego zdecydowała się na zmianę prezentu?
- Co było trudne w podjęciu decyzji o prezencie? Co zyskała, a co straciła Marysia, gdy podjęła tę decyzję? Czy warto było zmienić zdanie?
- Jak poczułaby się Magda, gdyby dostała ten prezent?
- Jak była traktowana Magda przez resztę klasy?
- Jak nazwalibyście sytuację, w której Magda zostaje na forum klasy obdarowana szamponem?

Wysłuchaj głosów uczniów i omów je.

W omówieniu możesz wykorzystać poniższe wątki:

Początkowo pomysł obdarowania Magdy mydłem i szamponem wydał się Marysi zabawny. Dziewczyna kupiła kosmetyki, o których rozmawiała wcześniej z przyjaciółką i miała poczucie, że szykuje się dobry żart. Im bliżej było jednak do godziny wychowawczej, na której uczniowie mieli się wymienić prezentami, tym bardziej jasne stawało się to, że Marysia nie czuje się dobrze, mając w perspektywie wręczenie tego prezentu Magdzie.

Marysia stanęła przed dylematem: zrobić coś, co przysporzyłoby jej popularności i sympatii „najfajniejszych osób w klasie”, czy zrobić to, co sama uważała za właściwe. W ostatnim

momencie zdecydowała się podążyć za tym, co czuje i wymienić przygotowany prezent na inny.

Decyzja Marysi chroni Magdę przed ośmieszeniem na forum grupy, a także pozwala Marysi na pozostanie w zgodzie ze sobą. Magda docenia nowy prezent i cieszy się z niego.

Jednocześnie podjęcie tej decyzji sprawia, że od Marysi odsuwają się nie tylko najpopularniejsze osoby w klasie, ale także jej przyjaciółka Pola. Marysia ponosi więc nieprzyjemne konsekwencje podjęcia odważnej i chroniącej koleżankę z klasy decyzji.

To, co zostało zaplanowane jako żart, było *de facto* formą przemocy rówieśniczej. Dobra zabawa miała być zarezerwowana dla osób obserwujących wręczenie prezentu i odbyć się kosztem osoby obdarowanej. Jeśli żart ma na celu publiczne ośmieszenie innej osoby, przestaje być żartem, a staje się formą przemocy.

Zdobywanie popularności kosztem gorszego traktowania i wyśmiewania innych osób zdarza się w nastoletnich grupach. Silna i bardzo ważna rozwojowo potrzeba przynależności do grupy sprawia, że dla młodych osób pozostanie przy swoim zdaniu czy sprzeciwienie się większości bywa trudne. Młodzi ludzie chcą być lubiani, nie chcą zostać sami, a często także obawiają się, że staną się obiektem żartów czy wyśmiewania. Nazywanie z młodzieżą zjawiska presji rówieśniczej i przemocy daje im narzędzia do lepszego rozumienia sytuacji, w których mogą się znaleźć.

Ćwiczenie „Alternatywne zakończenia historii”

Aby pogłębić zrozumienie przez grupę pojęcia przemocy rówieśniczej, przedstaw klasie cztery alternatywne zakończenia historii. Możesz zapisać je na tablicy, a następnie zaprosić klasę do pracy w parach.

Zadaniem każdej pary jest przeanalizowanie tego, które z tych sytuacji są przejawami przemocy rówieśniczej.

Przykłady do analizy:

- Marysia daje Magdzie szampon na forum klasy.
- Marysia dostaje od Poli w prezencie ich wspólne zdjęcie, na którym obie się wygłupiają i robią głupie miny.

- Marysi udaje się wymienić wylosowaną osobę na Polę. Kupuje swojej przyjaciółce szampon polecany przez jej ulubioną influencerkę.
- Pola wrzuca na klasowego WhatsAppa przerobione zdjęcie, na którym Magda pyta o to, jak się używa szamponu.

Jeśli klasa napotka trudności w zdecydowaniu, która z sytuacji jest przemocowa, a która nie, przypomnij wnioski z poprzedniej dyskusji. Zwróć uwagę młodzieży na intencje osób podejmujących działania (czy ich celem jest ośmieszenie drugiej osoby?), a także na uczucia osoby dotkniętej tym działaniem (czy działanie sprawia przykrość osobie, której dotyczy?).

Moduł IV

To, co dla mnie ważne

Zaproś młodzież do pracy indywidualnej. Rozdaj każdej osobie wydrukowaną kartę pracy (załącznik 1) lub wyświetl kartę na rzutniku i zaproś uczniów i uczennice do odwzorowania jej na własnych kartkach.

Określ czas na wykonanie zadania (10–15 minut) i poproś grupę o pracę w ciszy oraz refleksję. Powiedz uczestnikom i uczestniczkom zajęć o tym, że każda osoba może odpowiedzieć na pytania zupełnie inaczej, a to, co w tym ćwiczeniu jest najważniejsze, to szczerłość.

Gdy uczniowie i uczennice skończą już pracę indywidualną, stwórz 4–6-osobowe zespoły. Zadaniem każdego zespołu będzie stworzenie plakatu-kolażu z zapisanych na kartach pracy informacji. Zaproś uczniów do przecięcia swoich kart pracy w taki sposób, aby na jednej części kartki znalazła się tylko jedna odpowiedź. Następnie grupy wymieszają pocięte odpowiedzi, tak by po chwili ułożyć je w wybranej formie na swoim plakacie. Do wykonania zadania potrzebny będzie szary papier, nożyczki, klej i flamastry.

Gdy grupy skończą swoje działanie, daj każdej z nich przestrzeń na krótką prezentację, a następnie umieść prace w widocznej części sali. Podczas omówienia zwróć uwagę na powtarzające się na plakatach hasła, prawdopodobnie będą to takie słowa, jak: szacunek, pomoc, brak wyśmiewania, życzliwość. Wzmocnij poczucie, że wszyscy chcemy być częścią podobnej klasy.

Żonkile

Na zakończenie zajęć opowiedz o Akcji Żonkile i powstaniu w getcie warszawskim w języku adekwatnym do kompetencji uczniów i uczennic z Twojej klasy. Możesz przygotować się do wypowiedzi, korzystając z materiałów zamieszczonych na stronie muzeum:

<https://www.polin.pl/pl/powstanie-w-getcie-warszawskim>

Zbuduj most między poprzednimi aktywnościami a nawiązaniem do tematyki rocznicy, na przykład mówiąc: Czasem odwaga wygląda tak, jak u Marysi — ujawnia się w małej klasowej sytuacji. A czasem ludzie muszą wykazać się odwagą w bardzo trudnych historycznych momentach.

Rozdaj uczniom i uczennicom Szablony Żonkila – [szablon](#). Wykonajcie wspólnie żonkile i przypnijcie je do swoich ubrań.

Załącznik 1

Jak chcę być traktowana, traktowany przez moje koleżanki i kolegów w klasie?

Jak chcę traktować inne osoby w mojej klasie?

Co jest dla mnie ważne w relacjach z osobami w klasie?

Na co nie chcę się zgadzać w relacjach z osobami w klasie?
